บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

<u>ประชากรที่ใช้ในการวิจัย</u>

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร 70 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 15,666 คน เป็นนักเรียนชาย 7,014 คน นักเรียนหญิง 8,652 คน

2. ผู้วิจัยได้สำรวจประชากรที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผู้สูงอายุในบ้าน ในอัตราร้อยละ 10 ตามสัดส่วนของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 70 โรง ได้จำนวน 7 โรง ค่าเฉลี่ยของนักเรียนที่มีผู้สูงอายุในบ้านประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ ของนักเรียนทั้งหมด ดังนั้นจากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 15,666 คน จึงเป็นจำนวนนักเรียนที่มีผู้สูงอายุในบ้านทั้งสิ้น 7,833 คน

3. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรดังกล่าว ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างประชากรแบบหลายขั้นตอน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างประชากรได้จากตารางการสุ่มของ ยามาเน (Yamane 1970: 887 อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูต 2528: 336) ได้ขนาดตามตัวอย่างประชากรน้อยที่สุดต้องใช้ 381 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 400 คน จากนั้นจึงสุ่มตัวอย่างโรงเรียนแบบสหศึกษาที่เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากทุกเขตในกรุงเทพมหานคร ในอัตราร้อยละ 30 ตามสัดส่วนของจำนวนโรงเรียนในแต่ละเขตสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) ได้จำนวน 20 โรงเรียน แล้ว

สุ่มหาจำนวนตัวอย่างประชากรในแต่ละโรงเรียน โดยใช้วิธีเทียบสัดส่วน ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างประชากรด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) ซึ่งแยกประเภทตามเพศและตามสัดส่วนของแต่ละโรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) ได้นักเรียนชาย จำนวน 200 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการก่อนการสร้างแบบสอบถาม

1.1 ศึกษาเนื้อหาวิชาสุขศึกษา วิชาสังคมศึกษา วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ สาขาการสาธารณสุข ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 จากหนังสือหลักสูตรคู่มือการสอน หนังสือเรียนและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุของเด็กและเยาวชนจากหนังสือ วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำข้อข้อมูลที่ได้ศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของนักเรียนแยกตามเพศ อายุ ศาสนา ครอบครัว ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นแบบมาตราไลเกอร์ท (Likert Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีทั้งทัศนคติทางบวกและทางลบ จำนวน 30 ข้อ

<u>ตอนที่</u> 4 เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ ทำเป็นประจำ ทำบ่อยครั้ง ทำนาน ๆ ครั้ง ไม่เคยทำเลย โดยมีการปฏิบัติทั้งทางบวกและทางลบ จำนวน 30 ข้อ

3. <u>การตรวจสอบเครื่องมือ</u>

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาทำการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

3.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมทางเนื้อหาและตรวจแก้สำนวนภาษาก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out)

3.2 ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาให้ตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนเทพลีลา จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่นักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

3.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) อีกครั้งกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสตรีวิทยา 2 จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่นักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนแล้วทำการวิเคราะห์ ดังนี้

3.4.1 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ นำมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของข้อกระทง คัดเอาเฉพาะข้อที่มีค่าความยาก ตั้งแต่ .20 - .80 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ +.20 ขึ้นไป ให้ได้ประมาณ 25 ข้อ นำข้อกระทงที่คัดได้ไปคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง โดยใช้สูตร คูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richardson Formula 20) ได้ค่า 0.75

3.4.2 แบบสอบถามทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ นำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงของแบบสอบถามตามวิธีของครอนบัค (Cronbach) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-coefficient) ได้ค่า 0.86 และ 0.81

3.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามอีกเล็กน้อย ให้มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังกรมสามัญศึกษา และนำหนังสือจากกรมสามัญศึกษาไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ที่ทำการสุ่มเอาไว้เพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้

2. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ หัวหน้าหมวดพลานามัย ครูพลานามัย และครูแนะแนว โดยการประสานงานกับฝ่ายวิชาการของโรงเรียนเพื่อชี้แจงรายละเอียดและทำการทดสอบนักเรียน ทำการทดสอบนักเรียนในภาคปลายปีการศึกษา 2529 ผู้วิจัยควบคุมการสอบและเก็บผลสอบด้วยตนเอง ตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2530 ถึงวันที่ 4 มีนาคม 2530 ได้รับแบบสอบกลับคืนมาครบ 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนมาวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2. ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อ ข้อใดตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อใดตอบผิดหรือไม่ได้ตอบให้ 0 คะแนน รวมคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

แบบสอบถามความรู้มีจำนวน 25 ข้อ คะแนนเต็มจึงเท่ากับ 25 คะแนนในการพิจารณาตัดสินระดับความรู้ของนักเรียนจากผลการทดสอบ ผู้วิจัยได้จัดทำคะแนนดิบจากการสอบให้เป็นคะแนนที่มีความหมายในการวัดและประเมินผลครั้งนี้ด้วยวิธี จัดคะแนนที่ใกล้เคียงเข้าเป็นหมู่ (The Grouped Frequency Distribution) (เยาวดี วิบูลย์ศรี 2528: 159-160) ดังนี้

ความรู้ระดับสูงมาก	ได้คะแนนระหว่าง	21 - 25
ความรู้ระดับสูง	ได้คะแนนระหว่าง	16 - 20
ความรู้ระดับปานกลาง	ได้คะแนนระหว่าง	11 - 15
ความรู้ระดับต่ำ	ได้คะแนนระหว่าง	6 - 10
ความรู้ระดับต่ำมาก	ได้คะแนนระหว่าง	0 - 5

3. ทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ แล้วหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เป็นรายข้อและสรุปรวมนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

		ทัศนคติทางบวก	ทัศนคติทางลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าคะแนน	5 คะแนน	1 คะแนน
เห็นด้วย	ค่าคะแนน	4 คะแนน	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ค่าคะแนน	3 คะแนน	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ค่าคะแนน	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าคะแนน	1 คะแนน	5 คะแนน

การประเมินค่าทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ โดยส่วนรวมหรือเป็นรายข้ออาศัยคะแนนเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ทั้งบวกและลบ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 4.50 - 5.00	หมายถึง	ทัศนคติอยู่ในเกณฑ์ดีมาก
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 3.50 - 4.49	หมายถึง	ทัศนคติอยู่ในเกณฑ์ดี
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 2.50 - 3.49	หมายถึง	ทัศนคติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.50 - 2.49	หมายถึง	ทัศนคติอยู่ในเกณฑ์พอใช้
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.00 - 1.49	หมายถึง	ทัศนคติอยู่ในเกณฑ์ต้องแก้ไข

4. การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่แล้วหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เป็นรายข้อและสรุปรวมนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง โดยกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

		การปฏิบัติทางบวก	การปฏิบัติทางลบ
ทำเป็นประจำ	ค่าคะแนน	4 คะแนน	1 คะแนน
ทำบ่อยครั้ง	ค่าคะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน
ทำนาน ๆ ครั้ง	ค่าคะแนน	2 คะแนน	3 คะแนน
ไม่เคยทำเลย	ค่าคะแนน	1 คะแนน	4 คะแนน

การประเมินการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ โดยส่วนรวมหรือเป็นรายข้ออาศัยคะแนนเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ทั้งบวกและลบ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยของคะแนน	3.50 - 4.00	หมายถึง	การปฏิบัติดีมาก
ค่าเฉลี่ยของคะแนน	2.50 - 3.49	หมายถึง	การปฏิบัติดี
ค่าเฉลี่ยของคะแนน	1.50 - 2.49	หมายถึง	การปฏิบัติพอใช้
ค่าเฉลี่ยของคะแนน	1.00 - 1.49	หมายถึง	การปฏิบัติไม่ดี

5. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพสูงอายุ โดยการทดสอบค่า 'ที' (t-test) ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับตัวแปรเพศ

การวิเคราะห์ข้อมูลและหาค่าสถิติต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประมวลผลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่ใช้ทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science X) ของสถานบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย